

перешкоджають особі користуватися майновими благами, а й діяльністю щодо збереження вже існуючих можливостей щодо володіння, користування та розпорядження майном та підтримання умов їх реалізації.

Монографія є результатом тривалої творчої роботи, основні положення якої одержані на підставі особистих досліджень і висновків автора. Деякі положення, що раніше аналізувалися в літературі, розглядаються в роботі по-новому, враховуючи сучасний рівень правових знань про адміністративно-правовий захист законних інтересів громадян України у сфері власності.

Доцільно відзначити вміння І. О. Личенко логічно мислити, організовувати дослідницьку роботу, сформованість умінь та навичок роботи з науковою літературою та проведення наукових досліджень, робити висновки з отриманих результатів.

Розмірковуючи над проблемами адміністративно-правового захисту законних інтересів громадян України у сфері власності, І. О. Личенко спиралася на значний бібліографічний апарат, використовувала широкий арсенал сучасних методів дослідження, провела аналіз існуючих наукових позицій щодо теоретичного визначення поняття законних інтересів громадян, адміністративно-правових засобів захисту законних інтересів, узагальнила теоретичні напрацювання щодо визначення особливостей правового статусу, специфіки функціонування суб'єктів даного захисту, необхідності оптимізації адміністративно-правового захисту законних інтересів громадян у сфері власності в Україні, удосконалення правового регулювання адміністративної відповідальності за посягання на правові можливості особи щодо володіння, користування та розпорядження майном тощо.

Робота є довершеним науковим дослідженням, свідчить про самостійність, здатність критично осмислювати наукові позиції і надзвичайну оригінальність мислення автора.

В цілому монографія І. О. Личенко є значним кроком у напрямі дослідження проблем захисту законних інтересів громадян України у сфері власності засобами адміністративного права і може бути відмічена як гідний вклад в сучасну теорію адміністративного права.

Монографія виконана на належному науковому рівні, відповідає змістовним та формальним вимогам та може бути рекомендована для друку.

А. М. КОЛОДІЙ

Анатолій Миколайович Колодій, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України

НАУКОВЕ ПІДҐРУНТЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ*

Стрімкий розвиток суспільних відносин на сучасному етапі державотворення в Україні вимагає об'єктивного наукового підходу до оцінки сутності, стану та напрямів розвитку законності та правопорядку як режимів, що забезпечують будь-якій правовій і демократичній державі ефективний прогресивний розвиток. Як відомо, правопорядок складається на основі роботи складного механізму, а одним із його проявів є правомірне поведінка, як результат виконання конституції та законів шляхом реалізації суб'єктивних прав та юридичних обов'язків. Відповідно Конституція України та система чинного законодавства потребує нового теоретико-методологічного опрацювання в контексті проблем розуміння сутності права взагалі та джерел права зокрема, проведення комплексних теоретичних досліджень сутності, змісту та тенденцій розвитку правової реформи в Україні. Як відомо, важливою передумовою розвитку правової системи є стабільність Конституції та розвиток її положень у чинній системі законодавства. Однак, попри ту увагу, яку приділяють теоретики права та конституціоналісти проблемам конституційності та конституціоналізації, загальне поняття останньої залишається до цього часу дискусійним у юридичній науці, а більшість авторів обмежуються фрагментарними дослідженнями її окремих аспектів. Головний недолік багатьох досліджень проблем конституціоналізації полягає в тому, що даний феномен не розглядається як цілісне правове явище. Відсутність ґрунтовних теоретичних розробок взагалі, негативно позначається на виробленні та впровадженні реалізації чинної конституції України та законодавства України.

У монографії «Теорія і практика конституціоналізації вітчизняного законодавства» наголошується, що сутність конституціоналізації галузевого законодавства проявляється в тому, що конституція закріплює нормативну модель та юридичну конструкцію найважливіших суспільних відносин, тим самим визначає системні, структурні, функціональні та ін. зв'язки між різними галузями права завдяки яким забезпечується гармонізації національного законодавства, стабільність та ефективність їх розвитку, одноманітності практики розгляду та вирішення уповноваженими органами юридичних справ.

Метою даного дослідження є визначення основних засад та особливостей конституціоналізації галузевого законодавства в Україні.

© А. М. Колодій, 2014

* Рецензія на кн.: Теорія і практика конституціоналізації вітчизняного законодавства: Монографія / Наук. ред. академік НАН України Ю. С. Шемшученко; відп. ред. Пархоменко Н. М. – К.: Вид-во «Юридична думка», 2013. – 308 с.

У результаті дослідження авторами здійснено: аналіз теоретичних та практичних аспектів конституціоналізації вітчизняного галузевого законодавства; визначення основних положень окремих галузей законодавства України на предмет їх відповідності Конституції України; аналітичні матеріали щодо сучасного стану відповідності галузевого законодавства Конституції України для органів державної влади, в т. ч. і Конституційного Суду України.

Зроблено висновок про те, що важливим чинником конституціоналізації галузевого законодавства є вплив європейського та міжнародного права, який здійснюється шляхом закріплення в нормах конституції засад європейської інтеграції, формування органами конституційної юстиції усталеної практики застосування норм права ЄС у національній правовій системі, а також впровадження відповідних засад у галузеве законодавство. Ці процеси потребують: визначення місця правових актів ЄС в ієрархії нормативно-правових актів України; визначення змісту поправок: стосовно можливої участі в ЄС; стосовно порядку внесення змін до Конституції України, що походять від зобов'язань, які випливають із членства або асоціації з ЄС; визначення питання щодо імовірного делегування (часткового обмеження) суверенітету; визначення суб'єктів конституціоналізації, повноваження яких також зазнають трансформації в контексті євроінтеграції: Конституційний Суд України (щодо взаємодії з Судом ЄС та тлумачення нормативно-правових актів України стосовно їх відповідності актам ЄС); Верховна Рада України (щодо врахування у законотворчому процесі необхідності відповідності законів України правовим актам ЄС); Кабінет Міністрів України (щодо урядових процедур з виконання актів ЄС).

Відповідно було виокремлено способи, за допомогою яких здійснюється наближення та приведення у відповідність національного конституційного та галузевого законодавства України до правових стандартів ЄС, зокрема: є адаптація, уніфікація, апроксимація та імплементація.

Основні напрями реформування законодавства мають включати: чіткіше закріплення в ньому пріоритету норм міжнародного права щодо норм національного права; створення механізму дії норм міжнародного права; удосконалення юридичної техніки застосування міжнародно-правових норм з використанням досвіду держав-членів Європейського Союзу у сфері загальної рецепції європейського права та практики його застосування у їх внутрішньому праві. При цьому, слід зазначити, що основними засадами зазначеного процесу мають бути такі: добровільність та самостійність України у визначенні напрямів, етапності, поступовості та глибини врахування міжнародних стандартів та європейських цінностей у національному законодавстві; пріоритетність загальноприйнятих принципів міжнародного права і європейських цінностей щодо національного законодавства; визнання міжнародних правових актів, належним чином ратифікованих, частиною національного законодавства, що дає можливість розширювати межі національного законодавства, збагачувати його за рахунок норм і принципів міжнародного права, які зазначені у міжнародних договорах.

Насамперед, удосконалення потребує Конституція України. Відповідно метою сучасного конституційного процесу є підготовка модернізації країни і суспільства через конституювання відповідних положень в Основному Законі України.

Заслуговує на увагу та має практичне значення, запропоновані авторами аналітичні матеріали, які були надіслані до Конституційної Асамблеї, Комітету з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності Верховної Ради України, Комісії з питань конституційного ладу та порядку прийняття і введення в дію змін до Конституції України Конституційної Асамблеї, Комітету з питань аграрної політики та земельних відносин Верховної Ради України, Комітету з питань соціальної політики та праці Верховної Ради України, Комітету з питань правової політики Верховної Ради України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ для використання у правотворчій та правореалізаційній роботі.

Монографія «Теорія і практика конституціоналізації вітчизняного законодавства» виконана на високому теоретичному рівні. Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх використання як у науково-дослідній діяльності для подальшої загальнотеоретичної розробки проблем конституційності, конституціоналізації правової реформи в Україні, попередження та усунення неточностей, прогалин і колізій у законодавстві України, а також у процесі правозастосування.